

KURIKULUM I

Předškolní vzdělávání v ČR a EU

2013

Proměny a trendy v kurikulární realitě

Obsah:

1. Kurikulární politika státu
(Koncepce výchovy a vzdělávání)
2. Související strategické dokumenty
3. Vzdělávací politika v rámci EU
4. Profesní asociace

Proměny a trendy v kurikulární realitě

1. 5. 2004 - vstup ČR do EU

Základní pojmy a principy:

- ❖ **Čtyři svobody** - pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu.
- ❖ **Evropská dimenze v kurikulu a vzdělávání učitelů** – výchova evropského občana; chápání rozdílů, shodností; odpovědnost za budoucnost Evropy; sdílení společných hodnot; vzájemná tolerance, vstřícnost; kultivace vztahu k Evropě; flexibilita a mobilita pracovníků, uplatnění na mezinárodním trhu práce (Maastrichtská smlouva, čl.126)

Proměny a trendy v kurikulární realitě

Principy vzdělávací politiky:

1. Subsidiarita (rozhodování probíhá na nejnižší možné úrovni).
2. Participativnost (spoluúčast co nejširších partnerů).
3. Spravedlivost.

Proměny a trendy v kurikulární realitě

Příležitosti:

- Využití vnitřního trhu EU
- Zahraniční investice
- Strukturální fondy
- Sociální a kulturní spolupráce
- Osobní mobilita

Rizika:

- Harmonizace legislativy
- Imigrace
- Byrokracie
- Omezení státní suverenity

Proměny a trendy v kurikulární realitě

Související strategické dokumenty:

1. **Zelená kniha, 1993**
2. **Bílá kniha EU, 1996;**
3. **České vzdělávání a Evropa, 1999**

Definuje 4 pilíře vzdělávání:

- **Učit se poznávat**
- **Učit se jednat**
- **Učit se žít společně**
- **Učit se být**

Proměny a trendy v kurikulární realitě

Související strategické dokumenty:

Bílá kniha ČR, 2000

Definuje 5 strategických cílů:

1. **Kvalita vzdělávání (důraz na evaluační prostředí)**
2. **Spojení se sférou práce (vzdělávací obory)**
3. **Druhá šance – celoživotní vzdělávání**
4. **Jazyky**
5. **Investice (do vzdělávání -% HDP)**

Proměny a trendy v kurikulární realitě

Související strategické dokumenty: Lisabonská smlouva, 2000

Cílem vzdělávání je zvýšení konkurenceschopnosti:

- 1. ICT ve vzdělávání**
- 2. Klíčové kompetence**
- 3. Profesionalizace vzdělávání učitelů**
- 4. Otevřené učení (zvýšení přitažlivosti)**
- 5. Jazykové vzdělávání (3 jazyky)**
- 6. Podpora mobilit a evropské spolupráce**

MŠMT a EU

Zahraniční aktivity ministerstva zahrnují zejména spolupráci a koordinaci záležitostí souvisejících s členstvím v *EU* v oblastech:

- vzdělávání
- odborné přípravy
- výzkumu, vývoje
- vysokého školství
- mládeže a sportu
- profesních kvalifikací.

Vzdělávací politika v rámci EU

- Společná pro státy EU jsou pouze určitá **doporučení, deklarace a společné úpravy**(např. vzájemné uznávání kvalifikací).

Vzdělávací politika v rámci EU

Dochází ke **sjednocování základních mantinelů** – prosazují se **sdílené priority a principy** ve vzdělávání jako např.

- princip akontability (zodpovědnost vzdělávací instituce za důsledky i kvantitu a kvalitu svých služeb)
- rovnosti šancí, multikulturality, evropské dimenze, demokratičnosti, subsidiarity,
- zaměstnatelnosti, evropského plurilingvismu; informační a komunikační technologie (ICT), enviromentální výchova, výchova k aktivnímu evropskému občanství, atd.

Zintenzivňuje se snaha o větší transevrovskou prostupnost jednotlivých druhů a stupňů škol.

OECD

OECD ➡ **Organizace pro hospodářskou spolupráci**

- mezivládní organizace 34 ekonomicky nejrozvinutějších států na světě, které přijaly principy demokracie a tržní ekonomiky.
- vznikla v roce 1961 (zakládací dokument byl podepsán 14. prosince 1960) transformací Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC), která byla původně zřízena roku 1948 k administraci poválečného Marshallova plánu.

OECD

- Zabývá se také oblastí školství (Výbor pro vzdělávací politiku OECD) - sbírá data podle stanovených ukazatelů a vyhodnocuje je.
- Vydává zprávy pro členské státy (pro ČR leden 2012).
- Zpráva je kvalitní koncepční materiál, který se zabývá klady a nedostatky systému školství v zemích a navrhuje kroky k nápravě.
- Koordinuje a zabezpečuje různé projekty (např. PISA).

Předškolní vzdělávání a OECD

Projekt: *Předškolní vzdělávání a péče o děti*

- funguje jako síť pro získávání informací, tvorbu analýz a pro setkávání odborníků v této oblasti
- je řízen přímo Výborem pro vzdělávání OECD

Předškolní vzdělávání a raná péče se stává politickou prioritou v mnoha zemích. Výzkumy ukazují, že přináší řadu výhod, včetně sociálních a hospodářských. Děti, které získaly dobré základy pro učení v raném dětství, budou mít lepší výsledky ve svém dalším životě.

Předškolní vzdělávání a OECD

Projekt "Podpora kvality vzdělávání a péče v raném dětství (vydaná publikace)

- poskytuje stručné přehledy výzkumů, mezinárodní srovnání a příklady osvědčené praxe z různých zemí.
- může být využit pro sledování trendů v předškolním vzdělávání a péči v zemích OECD, ke srovnávacím analýzám a hodnocení kvality tohoto stupně vzdělávání v ČR.
- Zároveň poskytuje náměty k diskusi o kladech a záporech národní politiky a může napomoci k řešení problémů preprimárního vzdělávání v naší zemi.

Systemy předškolního vzdělávání v rámci EU

- Velmi různorodé.
- Společné jsou jim však i přesto obecné trendy a také již výše zmíněné společné principy, které se uplatňují ve všech zemích, ovšem podoba a míra jejich uplatňování a realizace je různá.
- Odlišnosti se týkají především vztahu preprimárního vzdělávání k primárnímu, rozdílného pojetí a délky tohoto vzdělávání, míry účasti dětí na různých preprimárních programech, kvalifikace učitelek (pecovatelek/u) a očekávání rodičů týkajících se úlohy preprimárního vzdělávání.

Systemy předškolního vzdělávání v rámci EU

- Jsou většinou **samostatnými institucemi**, jen výjimečně jsou připojeny ke školám (např. Dánsko) nebo integrovány do primárního vzdělávání (např. Nizozemí, Irsko).
- Součástí formálního školského systému jsou např. v ČR (jesle nikoli, jsou zdravotnickým zařízením), ve Finsku, Francii, Německu aj.

Systemy předškolního vzdělávání v rámci EU

Rozlišit lze tři základní typy institucí:

- a) poskytující převážně **péči**, které převládají pro děti ve věku do tří let, v některých zemích však až do školního věku.
 - b) **Instituce neškolského typu** jako centra denní péče, herní skupiny apod. V některých zemích existuje pouze tento typ pro celý předškolní věk.
 - c) **Školy** (podobně jako v ČR). V původní patnáctce EU jsou méně časté než v nových postkomunistických zemích. Často jsou určeny pouze pro poslední předškolní rok a někdy bývají přímo ke školám přiřazeny.
- Zařízení školského typu spadají zpravidla pod ministerstvo školství a učitelé zpravidla musí mít pedagogickou kvalifikaci.
 - Neškolská zařízení jsou v kompetenci spíše jiných ministerstev (např. sociálních věcí, zdravotnictví) a v některých zemích není po jejich pracovnících pedagogická kvalifikace požadována.

Systemy předškolního vzdělávání v rámci EU

Obecné cíle vzdělávání jsou v podstatě shodné - vybavit dítě dovednostmi a poznatky a připravit ho pro život ve společnosti.

Rozdílné jsou způsoby realizace těchto cílů.

- **Školský model** – skupinky dětí podle věku, třídy. Např. Francie, Španělsko, Řecko, SR, Velká Británie, Maďarsko, Polsko. Převažuje v zemích EU v předškolním roce.
- **Rodinný model** – skupinky dětí věkově smíšené jako v rodině. Např. Finsko, Švédsko, Dánsko, Německo.
- **Obě možnosti** – podle volby rodičů či zřizovatelů. Např. Belgie, Itálie, Portugalsko, Nizozemí

Systemy předškolního vzdělávání v rámci EU

Hlavní rozdílnosti:

- ve většině zemí vznikaly později než u nás, byl výraznější podíl soukromé služby
- ve vztahu preprimárního vzdělávání k primárnímu,
- v pojetí a délce tohoto vzdělávání,
- v míře účasti dětí na různých preprimárních programech,
- v kvalifikaci učitelek (pečovatelek/u),
- v očekávání rodičů týkajících se úlohy preprimárního vzdělávání.

Systemy předškolního vzdělávání v rámci EU

Základní faktory efektivity preprimárního vzdělávání bývají uváděny

- délka (čím déle, tím lépe) a zároveň kvalita vzdělávacího programu v kombinaci s podporou tohoto vzdělávání ze strany rodičů
- celková vzdělávací kultura dané země
- jako klíčová se ukazuje rodinná výchova - nejprve vliv matky, potom především vliv sociokulturního prostředí rodiny.

Preprimární institucionalizované vzdělávání pomáhá nejvíce rozvoji dětí ze socioekonomicky a sociokulturně znevýhodněného prostředí.

V současnosti jsou rodinná výchova a preprimární institucionální výchova pojímány jako vzájemně se doplňující formy.

Systemy předškolního vzdělávání v rámci EU

- Určeny jsou většinou dětem od 3 - 6/7 let, výjimečně i mladším (např. Belgie, Francie od 2 let) či starším dětem (např. Finsko, Polsko do 7 let).
- Účast na vzdělávání je nepovinná s výjimkou Lucemburska (od 4 let), v Severním Irsku je zavedena povinná školní docházka do primární školy již od 4 let, ve Francii v sociálně problémových oblastech je prosazována účast dětí v preprimárních institucích již od 2 let.
- Předškolní vzdělávání nemá vždy a ve všech zemích podobu na jakou jsme zvyklí u nás. Rada institucí funguje jen několik hodin denně (obvykle max. 5) a zbývající čas se o dítě stará rodina nebo jiné zařízení fungující jako opatrovna a dozor.

Systemy předškolního vzdělávání v rámci EU

V **délce** vzdělávání jsou velké rozdíly.

- Nejkratší je např. v Řecku, Finsku, Portugalsku
- Nejdelší (dvojnásobné oproti předchozím zemím) např. ve Francii, Belgii či Maďarsku.

Míra účasti na preprimárním vzdělávání je v EU podobně jako v dalších vyspělých státech poměrně vysoká.

Systemy předškolního vzdělávání v rámci EU

Podmínky pro předškolní vzdělávání jaké máme v ČR (zahrady, hřiště, herny, ložnice, školní jídelny, doba péče atd.) jsou v zemích EU spíše výjimečné.

Systemy předškolního vzdělávání v rámci EU

Základní trendy:

- co nejvíce rozšířit předškolní vzdělávání (u nás školským zákonem)
- zajistit dítěti právo na místo v MŠ (zákonem je zavedeno např. ve Finsku některých zemích Německa a Rakouska)
- zvyšovat vzdělání učitelek - dnes však jsou vyspělé země, kde učitelky nemusí mít odpovídající vzdělání (př. Itálie, Švýcarsko), resp. to není povinně předepsané.

OMEP

- mezinárodní, nevládní organizace vytvořená za účelem vzdělávání a péče o děti do 8 let (předškolního věku).
- založena v roce 1948 v Praze. Záměr byl vytvořit organizaci pro zlepšování vzdělávání a celkové situace dětí na celém světě, bez ohledu na jejich rasu, pohlaví,...
- aktivně se podílel na vzniku Ústavy práv dítěte, kterou vytvořily Spojené národy 20. listopadu 1989
- spolupracuje se světovými organizacemi jako např. UNESCO a UNICEF
- působí na všech kontinentech (členy je přes 60 zemí).
- v Evropě má 22 členských zemí (Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Island, Irsko, Izrael, Litva, Lotyšsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rusko, Slovensko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Británie, Turecko) a 2 přípravné výbory (Kypr, Ukrajina)

Asociace předškolní výchovy APV

- je dobrovolným zájmovým sdružením občanů i právnických osob, působícím na území ČR. (vznikla roku 1991)
- zabývá se především pedagogicko-psychologickými, zdravotními, sociálními, etickými a etickovýchovnými aspekty výchovného působení na dítě v předškolním období.
- usiluje o zlepšení informovanosti učitelské i rodičovské veřejnosti a spolupracuje s dalšími partnerskými organizacemi u nás i v zahraničí.
- prostřednictvím svých zástupců v poradních orgánech a v komisích MŠMT se podílí na přípravě legislativních materiálů pro předškolní výchovu

Děkuji za pozornost

